

Вржесневський І. І., Величенко М. А., Совгіря Т. М.

РОЛЬ ТА МІСЦЕ ІНТЕРЕСІВ У ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ (У КОНТЕКСТІ ФОРМУВАННЯ ПОЗИТИВНОГО СТАВЛЕННЯ)

Згідно з домінуючою в українській педагогічній доктрині «дитиноцентризму» інтерес учня є базою для «суб`єкт-суб`єктного» зв`язку і вирішальним елементом навчального процесу. На жаль, дефініції терміну «інтерес» не визначені, нема науково обґрунтованої класифікації (на відміну від потреб та цінностей). Таким чином це поняття (інтерес) кожен розуміє на свій лад.

На цьому фоні у колективній суспільній свідомості поступово формується помилкова думка про те, що фізичні вправи і навантаження не обов`язково повинні бути регулярними і можуть бути пов`язані з тимчасовими бажаннями та інтересами людини. Опосередковано ця думка знаходить підтримку в системі освіти – в заміні обов`язкових регулярних занять фізичним вихованням студентів на нерегулярні, факультативні. Тобто, коли «не хочеться займатися, то й не треба». Таким чином, спостерігається загальна тенденція до зниження рухової активності і як результат – нехтування дійсними інтересами свого тіла. Відсутність збалансованої активності і малорухливий спосіб життя, в свою чергу, веде до передчасних серцево-судинних захворювань, зниження імунітету, порушення процесів метаболізму проблемам опорно-рухового апарату і т.п. З огляду на глобальний характер цих негативних зворушень у фізичному здоров`ї сучасної молоді, можна говорити про цивілізаційну вітальну проблему, безпосередньо пов`язану з соціально-комунікативними трансформаціями, притаманними сучасному суспільству.

В контексті процесу фізичного виховання є сенс поняття «інтерес» розглядати у площині міжпредметного підходу. Наприклад у соціології – інтерес реальний привід до соціальних дій, що лежать в основі безпосереднього спонукання, мотиву. Тобто об`єктивна основа. У педагогіці – інтерес емоційний стан пов`язаний з пізнавальною діяльністю, що є мотивом до цієї діяльності.

У психології інтерес також пов`язаний з мотивацією, але з`являється така характеристика психіки людини як «ставлення». Інтерес (психологія) відносини особистості до предмету, як до чогось для особистості цінного. Це трактування дає можливість розглянути такий чинник психіки людини (продукти психіки) як "ставлення". У філософсько-антропологічному контексті не можна ставити знак рівності між цими категоріями. Можна лише припустити, що інтерес або "цікавість" виникає раніше і проявляється швидше, ніж "ставлення" будучи передумовою для її формування. Додаємо, що саме у психологічній трактовці інтерес пов`язують з таким орієнтиром сучасного суспільства, як «цінність».

Інтерес або цікавість, як одне з властивостей психіки людини,

можна використовувати, щоб привернути увагу. Ставлення формується й результати цілого ряду факторів м передумов (у тому числі і пов'язаних з інтересами). Інтерес у педагогічному процесі – засіб, інструмент. Ставлення (як сформована життєва позиція людини) – мета виховання. В контексті фізичного виховання треба зазначити наступне: і у соціумі, і в педагогічній науці, і у психології інтерес розглядають, у першу чергу, як складову мотивації: оптика соціології визначає інтерес як мотив до діяльності загалом, педагогіка звужує точку зору до пізнавальної діяльності, психологія додає апеляцію до таких характеристик як «ставлення» та «цінність». І, звісно, все це має певний емоційний підтекст. Таким чином, апеляції в сучасній педагогіці до суб'єктності "інтересів" дитини, підлітка або інфантильного молодого чоловіка має бути ретельно проаналізовано та всебічно вивчено, оскільки така суб'єктність є першоосновою педагогічної доктрини "дитиноцентризму". Миттєвість інтересів та бажань дитини безпосередньо пов'язана з особливостями гетерохронного розвитку дитячої психіки.

Зробимо акцент на наступному: дитина досить довго сприймає тільки сьогодні, майбутнє та минуле для нього не більше, ніж слова, певні вербальні символи, що несуть щось не до кінця зрозуміле. Розуміння такої складної сутності як "майбутнє" та "минулий" (відсутні у тварин?) пов'язана у тому числі і зі сприйняттям та усвідомленням свого життєвого досвіду. Навіть значна частина людей віком до 40 років продовжує розглядати реальність як "нескінченне сьогодні". Можливо, це виправдано ментально, але фізичний компонент життя людини не має "нескінченного сьогодні". Усвідомлювати та сприймати своє минуле, а також розуміти та планувати майбутнє головний маркер суб'єктності у педагогічному процесі. Суб'єктність у педагогічній площині передбачає системну пізнавальну активність і рух до самоствердження пов'язана з прийняттям особистої відповідальності. На думку авторів це розуміння і є головною ознакою дорослішання, появи адекватних інтересів і суб'єктивізація особистості у власному життєвому континуумі. Це може статися і в 16-17 років (але не раніше), але може розтягнутися до 30-35. Інтереси і цінності на цьому етапі – виглядають, як вікові особливості. Таким чином, у педагогіці виникає необхідність проєкції миттєвих бажань та інтересів дитини, на його ж інтереси у темпоральному контексті (у довгострокових інтересах), а також інтереси його сім'ї, суспільства, держави і навіть, як суб'єкта педагогічного процесу, інтереси педагога.

Щодо підтримки оптимальних фізичних кондицій свого організму, у площині фізичного виховання, то інтерес сьогодні (короткостроковий інтерес) певним чином може вступати у протиріччя з інтересом майбутнього цієї ж людини (довгостроковим істинним інтересом).

Використовуючи інтерес як момент зацікавленості у спортивній грі, спортивному змаганні або випробуванні викладач на якийсь час мотивує учня до фізичної праці. Це дозволяє частково отримати певний руховий

досвід (можливо здолати негативні відчуття або фобії щодо фізичних навантажень). Але створити власну систему регулярного догляду за фізичним станом своєї тілесності, тобто ефективну індивідуальну рухову практику у контексті оптимізації власного життєвого циклу, можливо лише на основі усвідомлення довгострокових інтересів розглядаючи себе як фізичну істоту у темпоральній площині.

Такий підхід до процесу фізичного виховання студентів пов'язує наш педагогічний дискурс не тільки з психологією, але й зі створенням світоглядної позиції власної життєдіяльності, тобто з філософією (філ. антропологією) та повертає нас до проблем формування відповідного ставлення.